

Thron
oct. 22-9-'87

VERBLAD VAN EEN BEZOEK AAN W. DUITBLAND (BEIEREN)

MET DE AARDAPPELKWEKERBVERENIGING:

"MIDDEN NEDERLAND"

VAN 1 TOT EN MET 4 JULI 1987

Ing. W.F. Bouma

Doel: Oriëntatie over het kweekwerk, de vertegenwoordiging en het onderzoek aan nieuwe rassen en voorts de opzet, afzetproblematiek en het marktklaarmaken van primeurrassen in de Pfalz.

ProgrammaWoensdag 1 juli

14.00 uur

Perat, Dannstadt-Schauerheim
Afzet en verwerking primeuraardappelen

Donderdag 2 juli

9.30 uur

Kartoffelzucht Walter Wallmueller
Widumhof 8802, Windsbach-Moosbach

15.30 uur

K. Egle Edelshausen
Stamselectie en proefvelden N.O.S

Vrijdag 3 juli

11.00 uur

Kartoffelzucht Boehm Kaltenberg
Neuzucht - Erhaltungszucht

14.00 uur

Bezoek aan twee grote vermeerderingsbedrijven van
rassen van Boehm.
1. H.K. Groll - Essenbach
2. Gutsbetrieb Scheuerer Hagelstadt
Teler van Ponto en Agricola (Boehmvertegenwoordiger)

18.00 uur

Bezichtiging van de stad Regensburg

20.30 uur

Diner op uitnodiging van de firma Boehm

Zaterdag 4 juli

Terugreis

Inleiding:

In W.Duitsland wordt momenteel 200 000 ha aardappelen verbouwd (rond 1950 nog 1,5 miljoen ha) waarvan 70 000 ha in Beieren, 80 000 ha in Nedersaksen en de rest, 50 000 ha, verdeeld over de andere gebieden in West-Duitsland. Hiervan is 14 000 ha pootgoed. Er wordt hoofdzakelijk gekweekt voor de binnenlandse consumptiemarkt, ongeveer 90 % en 10 % voor de fabriek.

De kweker moet voor zijn product een eigen markt opbouwen, daarom is het kweken hoofdzakelijk gericht op een middenvroeg- middenlate, hooggeelvlezige vastkokende aardappel met goede consumptiekwaliteiten en de meeste knollen bij voorkeur in de maatsortering 35/55 mm.

Een aantal kwekers is recentelijk een samenwerkingsverband aangegaan. Zo zijn vier grote concentraties van kwekers ontstaan, welke ieder een 20-25 rassen vertegenwoordigen.

Vergeleken met Nederland zijn er veel minder kweekbedrijven in W.Duitsland en zijn deze ook groter van opzet. Kleine kwekers zoals wij die in Nederland kennen zijn er nauwelijks.

Vervolgens is in de Pfalz (vanouds een tuinbouwgebied) een bedrijf bezocht waar de teelt, het marktklaarmaken en de afzet van primeur-aardappelen op moderne wijze is opgezet. Het gebied is 15 jaar geleden herverkaveld, men plaatste woningen met moderne bedrijfsgebouwen en richtte de bedrijven zo in dat beregening van aardappelen in droge zomers mogelijk is. Het teeltgebied omvat 4 000 ha aardappelen. De gemiddelde bedrijfsgrootte is 25 ha. De verwerkingscapaciteit is 1 000 ton aardappelen per dag, afgeleverd in kleinverpakking. Het kunnen aanbieden van een goed kwaliteitsproduct dat via vastgestelde kanalen kan worden afgezet, is voor de betrokken telers beter, dan het zich verdringen met een product op een vaak overvoerde markt. Het is een goed bedrijf dat de Raiffeisenbank Mutterstadt heeft opgezet en ontwikkeld.

Samenwerking van kwekers en de rol van de overheid.

Omdat er nogal wat concentraties van kweekbedrijven hebben plaatsgevonden wordt in het volgende een globaal overzicht gegeven van samenwerking tussen kwekers (voor zover dit op 1 juli 1987 bekend was).

I. De kwekers in Beieren zijn verenigd in de Baywa (Ring Bayerischer Kartoffel zuechter). Van overheidswege wordt steun ontvangen van het Bayerische Landessaat-Zuchtanstalt te Weihenstephan. Deze instelling stelt zich ten doel, de kwekers in Beieren in hun kweekarbeid te ondersteunen door middel van het leveren van basismateriaal en het geven van voorlichting. Jaarlijks wordt de voortgang en richting van het werk besproken en zonodig bijgestuurd, dit is vergelijkbaar en geregeld als bij de Stichting voor Plantenveredeling (S.V.P.).

In tegenstelling tot de S.V.P. kweekt men in Weihenstephan zelf ook rassen. In onderling overleg met de Baywa gaat de instandhouding en verdere ontwikkeling van het betreffende ras naar een der leden van de groep.

In Beieren wordt van overheidswege, onder bepaalde voorwaarden 80 % subsidie verleend op materiaal. Een bedrijf als Bioplant bv. komt ook voor deze subsidie in aanmerking en 50 % wordt tegemoetgekomen op vergoeding voor personeelskosten.

Baywa-groep (Bayerischer Ring)

1. Nordostbayerischer Saatbauverband N.O.S., Markredwitz.
2. Fr. von Zwehl, Oberambach ueber Schrobenhausen.
3. W. Wallmueller, Widdumhof-Moosbach, Windsbach.
4. K. Egle, Edelshausen.
5. Y. Firlbeck, Atting-Rinkam (vertegenwoordiger via Baywa)
6. Uniplanta, Saatzucht GmbH Niederarnbach.

1,2,3 en 4 zijn sinds 1 juli 1987 verenigd in Bavaria Saat.
 4 zal in de toekomst fungeren als stamselectiebedrijf voor de gehele groep.
 6 wordt momenteel vertegenwoordigd door SaKa Pflanzenzucht GbR, Niederarnbach.

II. Leden Nordkartoffel

1. Soltau-Bergen Saatzucht, Soltau.
2. Ebstorf Vereinigte Saatzuchten eG, Ebstorf.
3. Stader Saatzucht eG, Stade.

Deze groep is een fusie aangegaan en vertegenwoordigd tevens de rassen van Barding, Petergroden, 2935 Bockhorn 1.

III. Boehm, Kartoffelzucht, met diverse vestigingen in Beieren
 Zelfstandig opererend bedrijf (in Beieren 4 000 ha pootaardappelen) het marktaandeel van Boehm is 25 %).

II en III hebben samen Bioplant GmbH in Ebstorf opgericht.
 Bioplant doet onderzoek : - in vitrocultuur
 - genetische manipulatie.

IV. Solana vanaf 1 juli 1987.

1. SaKa Pflanzenzucht Hamburg.
2. "Ragis" Kartoffelzucht Lueneburg. (Ragis is dochter K.W.S.)

II, III en IV krijgen onderzoeksondersteuning van het Max Planck Instituut Keulen (ook weer vergelijkbaar met de S.V.P.)

V. Enkele kleinere kwekers (niet geclusterd)

1. Lange, Saatzucht, Bad Schwartau.
2. Norddeutsche Pflanzenzucht H.G. Lembke, Hohenlieth.
3. Nordsaat, Saatzuchtgesellschaft MBH, Luetjenburg.
4. "Heidesand" Raiffeisenwarengenossenschaft, Hannover.

Bezoeken:*1 Primeurteelt in de Pfalz*

De Pfalz is een productiegebied van vroege aardappelen, dat door de Raiffeisenbank Mutterstadt is ontwikkeld.
 De boerderijen zijn opnieuw ingericht, het land is beter verkaveld en er zijn voor de droge periodes regeninstallaties beschikbaar. De

omstandigheden waaraan een vroege aardappelteelt moet voldoen zijn geschapen. Het gebied omvat 4 000 ha, met een gemiddelde bedrijfs grootte van 25 ha.

Ten aanzien van de commercialisatie is er een nieuwe samenwerking met de Ackergoldorganisatie in Bad Godesberg. Men heeft graag een goede organisatie, door vaste teeltcontracten met de boeren en levercontracten met de verwerkende industrie en de groothandel. De verwerkingscapaciteit is 1000 ton aardappelen per dag, op basis van kleinverpakking, 25 kilo-zakken en bulkverwerking van bovenmaatse aardappelen voor de industrie.

Kleinverpakking van aardappelen voor huishoudelijk verbruik is een groot succes gebleken. Twee weken voor het rooien wordt het loof geklapt, waardoor de huidvastheid van de aardappelen veel beter is dan bij groen rooien, vooral van groot belang bij wassen en verpakking in polyacetyleen.

Het aanvoeren van huidvaste primeurs heeft belangrijke voordelen bij het zgn. groen rooien dat men op andere plaatsen in Duitsland, België en ook wel in Nederland doet. De consument heeft een uitgesproken voorkeur voor een goed product.

2. *Kartoffelzucht W. Wallmueller*

Ontvangen en rondgeleid door W. Wallmueller, het bedrijf is gelegen op lichte, nogal droge zandgrond. In het groeiseizoen valt er meestal weinig regen. Op deze grond zijn de beschadigingen door stenen een groot probleem, hierdoor zijn de omstandigheden voor het optreden van *Erwinia-carotovora* (zwartbenigheid) gunstig. Er is van alles geprobeerd om deze beschadigingen zoveel mogelijk te voorkomen, door de valhoogte bij iedere bewerking die de aardappelen ondergaan tot een minimum te beperken, temeer omdat het zelfgekweekte ras Irmgard nogal gevoelig is voor zwartbenigheid.

De proefvelden, bestaande uit 10 ha kweekveld en 15 ha vermeerderingen van rassen werden bezichtigd.

Wallmueller is sinds 1 juli 1987 (1 dag voor het bezoek) opgenomen in een samenwerkingsverband met drie andere kwekers uit Beieren, Bavaria-Saat geheten (zie overzicht samenwerking kwekers).

3. *Kartoffelzucht K.Egle, Edelshausen*

Sinds 1957 een afdeling van het Nordbayerische Saatgutverbandes GmbH (N.O.S.). Het bedrijf is gelegen in het Donaumoos op zandgrond met meest weinig neerslag tijdens het groeiseizoen van de aardappelen. Dit jaar vormde tot nu toe een uitzondering, er is veel regen gevallen en daardoor erg nat. De rassen kunnen op een redelijk peil virusvrij worden vermeerderd.

Met betrekking tot een verklaring van deze mogelijkheid tot 'virusvrije' vermeerdering in dit gebied doen twee lezingen de ronde. De veengrond in deze streek warmt overdag snel op en koelt 's avonds snel af waardoor een groot verschil tussen dag- en nachttemperatuur, net boven de grond, ontstaat hetgeen het ontstaan van luizenkolonies zou tegengaan. De nieuwste lezing is dat door de snelle opwarming van de grond thermiek ontstaat die voorkomt dat de luizen landen kunnen of zelfs luizen meeneemt uit het gebied vandaan.

Hier ook nogal veel last van bacterieziekten, met name zwartbenigheid. Hier wordt ook het gebruikelijk beproevingschema gevolgd. Het S-pootgoed gaat naar de teler, dit kan twee jaar worden naverbouwd via SE

naar E en wordt dan weer vernieuwd. Egle is met ingang van 1 juli 1987 belast met de stamselectie en vermeerdering van ruim 20 rassen van Bavaria-Saat.

4. Kartoffelzucht Boehm, Kaltenberg

De opzet en de uitvoering van het kweekprogramma lijkt veel op het systeem wat door de Nederlandse kweekbedrijven wordt toegepast. Begrijpelijk als we bedenken dat de leiding is toevertrouwd aan een zoon van de heer H. Offareins (kweker van het aardappelras Ostara). Jaarlijks worden vanuit 200 kruisingen ongeveer 200 000 zaden verkregen. Er worden namelijk ook zaden voor derden gemaakt. Het kweekdoel is voor 90 % rassen voor de binnenlandse consumptie in alle rijpingsklassen en 10 % voor de fabriek.

Schema van bewerking van de klonen

	aantal	
1976	80 000	planten, relatief grote knollen
1977	20 000	a 1 knol geoogst
1978	2 000	a 8 knollen geoogst
1979	500	a 60 knollen geoogst
1980	80	a 16 knollen (op 8 proefveldplaatsen)
1981	20	a 16 knollen (op 8 proefveldplaatsen)
1982	5	a 16 knollen (op 8 proefveldplaatsen)
1983	3	uitgebreide beproeving en W.P.)#
1984	2	idem
1985	1	idem

)# = W.P. = Wertpruefung

De instandhouding en vermeerdering van aardappelrassen in Duitsland, dat ook bij Boehm wordt toegepast.

In Duitsland wordt het systeem van de gesloten vermeerdering toegepast. Uitsluitend de kweker kan hoogwaardig pootgoed in het verkeer brengen. Hij verricht zelf de opbouw van A- en B-klonen. De keuring van het pootgoed begint bij de voorvermeerdering. De kweker moet zelf zijn klonen ziektevrij vermeerderen. Indien bij deze vermeerdering blijkt dat dit materiaal niet ziektevrij is kan klasseverlaging of afkeuring volgen. De kweker zal het nooit zover laten komen, omdat hij dan niet de beschikking heeft over Hochzucht van een dergelijk ras. Door middel van contractteelt wordt het pootgoed via vermeerderingsorganisaties bij telers ondergebracht. De verkoop wordt door de kweker verzorgd. Het S-pootgoed gaat naar de teler. De vermeerdering en beproeving gaat (kort samengevat) op de volgende wijze in zijn werk:
De kweker zoekt ieder jaar uit de voorvermeerdering van een bepaald ras uitgangsstammen. Deze worden het volgend jaar uitgepoot als A-klonen. Uit een A-kloon ontstaat het volgend jaar een B-kloon en vervolgens S-pootgoed, dit gaat naar de teler en kan dus twee jaar via SE en E worden naverbouwd en wordt dan weer vernieuwd.
In dit systeem past ook de snelle vermeerdering, de optrek hiervan wordt over drie plaatsen, Kaltenberg, Natendorf en Hannover gelijkelijk verdeeld, ieder 12 000 planten. Deze komen aan in Petrischalen, op een agarvoedingsbodem. Bij voorkeur worden ze uitgeplant in plastic kisten, per kist 12 planten. Zo kunnen 50 planten per m² worden geplaatst.

Proefvelden

De eerste-, tweede- en ouderejaars-klonenproefvelden zijn uitgebreid bezichtigd.

De 25 000 eerstejaarsklonen (150 kruisingen a 165 planten) zijn per kruising op een rij gezet en met een vierrijige halfautomatische machin gepoot. Rond half april gepoot, worden de klonen omstreeks 25 juli geroid.

In dit gebied wordt veel last ondervonden van besmetting door M- en S-virus.

Vervolgens zijn in Essenbach en Hagelstadt vermeerderingsvelden met de rassen Ponto en Agria (door Boehm vertegenwoordigde rassen) bezocht.

Algemeen

De leiding van deze reis was in handen van de voorzitter de heer Ir. J.P. van Loon. De reis is voor een groot gedeelte georganiseerd door de secretaresse van de vereniging mevrouw Dr.Ir. I. Mastenbroek.

Dank voor de prettige wijze waarop we deze reis hebben gemaakt. Zonder onze andere gastheren tekort te doen, toch een extra woord van dank aan de familie Boehm voor de prettige wijze waarop we zijn ontvangen, rondgeleid en 's avonds op uitzonderlijke Bayerische wijze zijn onthaald.

Ook de heer en mevrouw Offereins junior, reeds 17 jaar in Beieren wonend en werkend, hartelijk bedankt voor de manier waarop u meende ons te moeten inlichten en te vergezellen.

